

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени аль-ФАРАБИ

II Халықаралық Фараби оқулары аясындағы
«ЖОО БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНЫҢ МЕНЕДЖМЕНТІ» атты
ғылыми-әдістемелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

10 сәуір 2015 жыл

МАТЕРИАЛЫ

научно-методической конференции
«МЕНЕДЖМЕНТ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ»
в рамках II Международных Фарабиевских чтений

10 апреля 2015 года

Алматы 2015

II Халықаралық Фараби оқулары аясындағы «ЖОО білім беру сапасының менеджменті» атты ғылыми-әдістемелік конференция материалдары / құраст. М.П. Кабакова, Ж.А. Амиркулова. 10 сәуір 2015 жыл. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 204 б.
ISBN 978-601-04-1069-5

ISBN 978-601-04-1069-5

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2015

Қазақ
сапасын ке
жүйесінің
қалыптасуы
кеңейту мен

Қазақста
келешегіне
жаңа талап
біліктілікке

– жалпы

– тар кәс

экономикалы

– кәсіби б

– өзіндік

есептеуші жән

– өз іс-әре

әрекетінің нәт

– өзін-өзі б

– еңбекті ұ

– мобильді

– ұжымды

– әлеуметті

– еңбектің и

– салауатты

гигиенасы [1]. А

тоқталайық. Сап

асыруы және жс

стандартта қолд

Мұнда білім

– сапа, мемле

– сапа, жоғарь

– сапа, бітіру

– сапа, қоғам

менеджмент жүйе

саясатты жүзеге а

үдерістер мен рес

туралы зерттеуші

жетілдіру аз қарж

басқару әлеуметтік

пікірін білдірген.

Сапаны анықта

«ұжаттарға сай ұйы

менеджменті» (TQM

TQMS)) сапаны бас

қорғаныс министрл

байланысты қолдан

елмейді, яғни TQM

СОДЕРЖАНИЕ

ЖОО ӘЛЕУМЕТТІК-ГУМАНИТАРЛЫҚ ПӘНДЕРДІ ОҚЫТУ САПАСЫН АРТТЫРУ

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПРЕПОДАВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗЕ

Әлқожаева Н.С., Мырзағұлова М.Д. Білім сапасымен басқарудың негізгі мазмұны.....	3
Абдикерова Г.О. Интеграция системы высшего образования и работодателей на примере развитых стран мира.....	5
Абдирайымова Г.С., Вережкин А.В., Лифанова Т.Ю., Кенжакимова Г.А. Молодежь о высшем образовании как ценности в контексте измерения конкурентоспособности выпускников казахстанских вузов.....	8
Абжалов С. Дінтанулық білім беруде исламтануды оқытудың және сапалы маман даярлаудың кейбір өзекті мәселелері.....	11
Абишева А.К. Философско-методологические основы социально-гуманитарного образования и науки.....	14
Аликбаева М.Б., Тунгатова У.А. Мәдениеттанулық пәндер бойынша студенттердің өзіндік жұмысты орындау жөнінде әдістемелік нұсқаулық	17
Асқар Л.Ә., Аташ Б.М., Құранбек Ә.А., Алиев Ш.Ш. «Философия жайынан» және оны қазақ тілінде оқытудың түйткілді тұстары.....	19
Әлғаева Н.С. Діни сауаттылықты арттыру – қоғам талабы	21
Байтенова Н.Ж., Рысбекова Ш.С. Академическая мобильность студентов как фактор подготовки конкурентоспособного специалиста	24
Бейсенов Б.Қ. Қазақстандағы дінтануды оқытудың әдістемелік негіздері.....	25
Борбасова Қ.М. ЖОО арналған «Дінтанулық» пәндер оқулықтарының мазмұндық принциптері.....	29
Ғабитов Т.Х. Кәсіби білім берудегі адами капиталдың рөлі.....	31
Дуйсенова С.М., Чинаилова А.М., Агибаева Ф.А. Қазіргі Қазақстан қоғамындағы білім мен ғылымның интеграциялану процесі.....	34
Едильбаева М.А. Пути активизации речевой деятельности на уроках русского языка	37
Едильбаева С.Ж., Нигметова А.Т., Казиева Ж.Н. Образование посредством науки в контексте философских идей Ю. Хабермаса	39
Едильбаева С.Ж., Джаамбаева Б.А. Білім беру аксиологиясы	41
Исмагамбетова З.Н., Карабаева А.Г. Сравнительный анализ традиционной и современной формы преподавания элективной учебной дисциплины для докторантов	44
Карабаева А.Г., Исмагамбетова З.Н. Значение метода сравнения в структуре преподавания философских и культурологических дисциплин.....	47
Камзанова А.Т., Кабакова М.П. Компетентностная модель выпускника-психолога как основа менеджмента качества высшего образования	50
Кылышбаева Б. Н. Семья как объект анализа в социальных науках	52
Куатбаева Г.К., Косынбаев Б.Т. Институциональные факторы улучшения качества образования	55
Лукпанов А.И. Проблемы качественного социально-гуманитарного образования в контексте инновационных преобразований в ВУЗе.....	60
Мамытканов Д.Қ. Амитов С.А. Жоғары оқу орындарындағы білім беру сапасы бәсекеге қабілеттіліктің көрсеткіші ретінде	62
Маулышариф М. Организация учебного процесса в системе высшего образования Великобритании.....	64
Мұханбет Ә.А., Бияздыкова К.Ә. Білім беру мен ғылымның интеграциясы мемлекетіміздің дамуының алғышарты ретінде	68
Мекебаева М.А. Жас мамандардың ғылыми зерттеулерді жүргізе алу әдісі.....	69
Мұханбет Ә.А., Қантарбаева Ж.О. Іскерлік қарым-қатынас этикасы пәнін оқытудың өзектілігі	72
Нигметова А.Т., Едильбаева С.Ж. Білім беру ұғымының философиялық негіздері	74
Нурышева Г.Ж., Рау И.А. О методике организации промежуточного контроля знаний	77
Омарғазы Е.Е., Сәдібеков Е.Ө. Отандық жоғары оқу орындарында жаңа заманғы білім беру аясындағы әлеуметтік гуманитарлық пәндерді оқытудың қажеттіліктері және мәселелері.....	78
Рамазанова А.Х., Амиркулова Ж.А. Специфика современной интеграции образования и науки	81
Садырова М.С., Нұран Д.Н. Жастардың кәсіби потенциалын қалыптастыру ЖОО-ның негізгі міндеті ретінде.....	83
Сарымсаков А.М. Категория субстанции и проблема синтеза философского и физического образования	85
Сейітнұр Ж.С., Садыкова Н.М., Құдайбергенова С.Қ. Жаратылыстану мамандықтарына әлеуметтік-гуманитарлық пәндерді оқыту ерекшеліктері.....	89
Сулейменов П.М. Әл-Фарабидің мұрасын оқытудың ғылыми әдістемелік негіздері	91
Тоқсанбаев А.К., Акынова А., Суйинова А. Орталық Азияның саяси, әлеуметтік-экономикалық, рухани-мәдени өмірінің дәстүрлі ерекшеліктері	93

Токсанбаева Н.Қ., Бердібаева С.Қ., Жұбаназарова Н.С. Жоғары оқу орнында психологияны оқытудың әдістемелік негізі	95
Хасанов М.Ш., Петрова В.Ф. Специфика преподавания спецкурса «История философии древнего Востока»	98

ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ И ВОСПИТАНИИ

Абдирайымова Г.С., Кенжакимова Г.А., Бурханова Д.К., Серикжанова С.С. Интеграционный потенциал казахстанского высшего образования в контексте Болонского процесса (результаты социологического исследования)	103
Асқар Л.Ө., Аташ Б.М., Құранбек Ә.А., Әлиев Ш.Ш. Логикадан сабақ берудің оңтайлы ұстындары	106
Ахтаева Н.С. Из опыта проведения лекции-визуализации как новой вузовской формы обучения	107
Ахтаева Н.С., Ауталипова Е.Н. Из опыта руководства вузовской педагогической практикой докторантов (на примере практического занятия по социальной психологии)	109
Әбдірайымова А.А., Мырзалы С.К. Кредиттік технологиялардың мүмкіндіктерін толығынан іске асыру қажет	112
Байшукурова А.К., Ахтаева Н.С., Кабакова М.П., Басыбекова К.Е. Влияние оценки знаний на формирование компетенций у субъекта обучения	115
Бердібаева С.Қ., Токсанбаева Н.Қ., Жұбаназарова Н.С., Файзуллина А.К. Білімдер жүйесіндегі жаңа инновациялық процестердің бірі оқытудың кредиттік жүйесіндегі студенттердің – өзіндік жұмысы	117
Веревкин А.В., Лифанова Т.Ю. Формирование критического мышления и медиаграмотности в условиях интеграции науки и образования	121
Веревкин А.В., Лифанова Т.Ю. Инновационные технологии в интерактивном изучении гуманитарных дисциплин	124
Бияздықова К.Ә., Мұхамбет Ә. А., Тұрманбетов Ә.М. Заманауи білім беру үрдісінде инновациялық және интерактивті тәсілдерді білім беру бағдарламаларында жүзеге асыру	127
Жаназарова З.Ж., Нурбекова Ж.А. Использование современных интерактивных технологий в процессе формирования коммуникативной компетентности студентов	130
Жолдубаева А.К. Роль дистанционного обучения в развития сущностного потенциала, индивидуализации и гражданского становления студента	132
Жұбаназарова Н.С., Токсанбаева Н.Қ., Камзанова А.Т. Социально-личностные компетенции выпускников-психологов как отражение эффективности инновационных технологий обучения	135
Жұбаназарова Н.С., Аймағанбетова О.Х., Болтаева А.М., Жолдасова М.К., Нареге Г. Студенттің оқытушымен өзіндік жұмысы негізінде студенттердің қарым-қатынасын қалыптастыру жолдары	139
Қалымбетова Э.К., Дүйсенбеков Д.Д., Файзуллина А.К., Баймолдина Л.О., Жолдасова М.К. Түлектердің құзыреттілігін дамыту – еңбек әрекеті онімділігінің жемісі ретінде	142
Кантарбаева Ж.У., Муханбет А.А. Роль и значение инновационных технологий обучения в современной сфере образования	145
Касымова Р.С., Мадалиева З.Б. Тренинг как метод отработки базовых умений профессионального общения	148
Ким Л.М. Конспект как традиционное средство обучения в современном вузе	150
Кунабаева М.Н., Сатыбалдина Н.К., Сулейменов П.М., Сейтхан Р.Б., Ескожаева Ш. Личностные компетенции педагогов в условиях новой образовательной парадигмы	153
Қайдарова Ә.С., Халикова Ш.Б. «Әлемдік саясат және халықаралық қатынастар» пәнін оқытудағы тәсілдер мен олардың біліктілікті иеленуге ықпалы	157
Құдайбергенова Ә.М. Құзыреттілік тұғыры негізінде мамандарды даярлау тәжірибесі	159
Мадалиева З.Б., Касымова Р.С. Применение метода позиционного обучения на уроках «Самопознания»	160
Мукашева А.Б. Творческие задания по педагогике как фактор формирования креативности будущих специалистов	163
Мұсатаев С. Жеке тұлғаға бағытталған оқыту әдісінің ғылыми ізденісті дамытуға ықпалы	165
Мямешева Г.Х. Креативность от Эдварда де Боно: шляпы и фигуры мышления	169
Насимова Г.О. Научно-исследовательская деятельность студента как фактор повышения качества подготовки специалистов	173
Насимова Г.О., Кенесов А.А., Сейсебаева Р.Б. Новая образовательная парадигма: издержки роста	175
Нұрышева Г.Ж., Аташ Б.М. «Ғылыми таным философиясы» пәнінен СОӨЖ/СӨЖ өткізудің негізгі бағдарлары	179
Өмірбекова Ә.Ө. Кейс-стади әдісі – білімді бағалаудың жаңа формасы	181
Саитова Н.А. Дискуссия как метод активного обучения политологии	183
Сатыбалдина Н.К. Психологические проблемы преподавателей высшей школы зрелого возраста	186
Сенгірбай М.Ж. Бағыс жоғары оқу орындарының халықаралық және этносаралық конфликтілерді оқытудағы симуляция әдісін пайдалану тәжірибесі	190
Ташимова Ф.С., Ризулла А.Р. Влияние инновационных технологий на смысл учебной деятельности студентов-психологов с разным стилем совладающего поведения	192
Төлешова Ұ.Б., Елшібекова А.Т. Куратор-әдвайзердің университеттегі жұмыс жүйесі	196
Шеденов У.К., Ахметова З.Б. Инновационные технологии в преподавании брендинга как способ подготовки специалистов новой формации и воспитания молодежи	199

Қазақстанның өзінде бұл қорлар 130 млрд баррель құрауы мүмкін, бұл АҚШ қорларынан 3 еседен асып түседі екен. «Эксон Мобил», «Шеврон Тексако» сияқты мұнай алпауыттары жаңа өндеу көздеріне қазірдің өзінде 30 млрд долл. құйған. Бұл аймақ Құрама Штаттардың ОПЕК-ке – мұнай экспорттаушы елдер ұйымына деген тәуелділікті бәсеңдетуге мүмкіндік береді деп болжануда [4].

Аймақтағы ірі ойыншылар мұнай мен газды игеруде ғана емес, оны тасымалдаудағы мұнай құбырларының бағыты үшін де күреседі. Ресей Солтүстік Кавказдағы өз аумағы арқылы өтетін бағытты қаласа, Қытай Қазақстаннан шығыс бағытқа қарай болғанын қалайды. Иран Парсы шығанағы арқылы өз құбыр жүйесін ұсынса, Вашингтон, керісінше, Ресейдің де, Иранның да аумақтарынан тыс өтетін бағыттарды қолдайды. Қалай болғанда да, тасымалдау жолдарына бақылау орнатуда Ресей үшін артықшылықтар басым. Көптеген орталықазиялық құбырлар Ресей аумағы арқылы өтеді. Бүгінгі таңда АҚШ-қа жеткізілетін мұнайдың 15 пайызғ жуығы Ресей еншісінде екен. Ресейдің экономикалық даму және сауда министрі Г. Грефтің сөзі бойынша, Ресей американдық рынокқа мұнай жеткізуде араб елдерімен бәсекелесе алады [5].

Осы аталған көріністерден ақ Орталық Азия аймағының геостратегиялық тұрғыда қазіргі әлемдік деңгейдегі маңызын көруге әбден болады. Аймақ елдерінің ішкі және сыртқы тұрақтылығы шынында дәл осы әлемдік процестермен де тығыз байланыста екендігі белгілі. Көптеген зерттеушілер пікірі бойынша аймақ елдерінің қоғамдық тұрақтылығына саяси және діни факторлар қатты әсер етеді деген түйіндемеге тоқталады. Аймақ үшін қазір әлемдік ірі державалар арасында қызу күрес жүріп жатырғаны шындық. Аймаққа енудің түрлі саяси-экономикалық жолдары қарастырылып жатқаны да шындық. Сондықтан да ішкі тұрақтылық осы факторларға да тәуелді екені заңдылық. Алайда қазіргі таңдағы аймақ елдеріндегі тұрақсыздықтардың негізгі факторы ретінде ішкі мәселелерді назардан тыс қалдырмаған жөн [6].

Қорыта келгенде, жалпы Орталық Азия қоғамдарындағы тұрақсыздық ошақтарының табиғатын анықтау, зерттеу мәселесінде осы аталған бағыттар қарастырылғаны жөн. Экономикалық фактор кез келген қоғамда ортаны, көңіл күйді қалыптастыратындығы туралы баяғыдан ақ зерттеушілер тарапынан айтылып келеді. Қарапайым адам ертені үшін қайғырмаса, отбасын қалай асырауды қайғырмаса билік осы тұрғындардың әлеуметтік ахуалын көтерсе – бұл міне қоғамдық тұрақтылықтың негізгі кепілі ретінде керегі осылар. Орталық Азия қоғамының менталитетінің ерекшелігін назарда ұстай отырып біз бүгінгі таңда аймақ елдеріндегі осы қарапайым элементарлық алғышарттардың жоқтығына көз жеткізіп отырмыз.

Әдебиеттер

1. Лаумуллин.М.Т. Центральная Азия в зарубежной политологии и мировой геополитике. – Алматы, 2009. – 10-11 с.
2. Султанмурат Е., Мухаметдинов Р., Каримов Б. Тюркский пояс стабильности. – Алматы, 2008.
3. Центральная Азия. Аналитический ежегодник. – 2006 .
4. Утегенова А.Р. Казахстан и ОБСЕ; Опыт сотрудничества. Казну-2001г.
5. Токаев К.К. Внешняя политика Казахстана в условиях глобализаций. – Алматы, 2000. – 41-51 с.
6. Олкотт М. Второй шанс Центральной Азии. М.: Центр Карнеги. – 2005.

Тоқсанбаева Н.Қ., Бердібаева С.Қ., Жұбаназарова Н.С.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА ПСИХОЛОГИЯНЫ ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗІ

ЖОО-ғы психологияны оқуды үйретуде оқытушылардың алдындағы кезек күттірмейтін міндет – студенттің оқу іс-әрекетін қалыптастыру. Өз бетімен оқуға үйренбей, «өз ақылымен өмір сүруді» меңгермей студент жылдық білімді үнемі мұғалімнен алуға үміттенеді, ғылыми ойларды кітаптан жаттап, механикалық есте сақтауға бағытталады да, мұны практикалық жұмыста қолдануға ешқандай да қадам жасамайды. Бұл оның психологиялық тұрғыда ойлауына, адамдармен сауатты қарым-қатынас құруына кері әсерін тигізеді.

Оқу іс-әрекетін қалай қалыптастыруға болады? Әрбір студентті психологияны «дұрыс оқуға» үйрету ұғымының мазмұнына не кіреді? Психологиялық аспектіде мәселе қалай зерттеледі: қандай түрде оқушының санасынан тыс ертеден белгісіз дүниелер меңгеріліп, объективтіліктен субъективтілікке, материалдылықтан идеалдылыққа айнала отырып, белгілі болады? Осы сұрақтардың жауабы дұрыс оқуға жол көрсетеді.

Кеңестік психологияда аталған мәселені қарастыруда 50-жылдары П.Я. Гальперин мен оның шәкірттері ақыл-ой іс-әрекетінің қалыптасу процесін зерттеумен айналыса бастады. «Сыртқы, адам санасынан тыс тұрған дүние қалай ішкі ақыл-ой болып қалыптасып, оның санасының қажеттілігіне, ақылының меншігіне айналады?» – деген сұраққа жауап іздеуде П.Я. Гальперинді ақыл-ой іс-әрекетін жоспарлы түрде кезең бойынша қалыптастырудың тұжырымдамасын біртіндеп құру туралы қорытындыға әкелді [1, 32 б.].

Бұл тұжырымдама жалпы психологиялық маңызға ие. Жоғарыда қойылған сұраққа ғана емес, сонымен бірге психология пәнін іс-әрекет бағдары ретінде оқу – психологиялық дамуынан түбегейлі түрде айырмашылыққа ие адам психикасының туралы, психикалық процестің түрлері (кабылдау, зейін, ойлау, т.б.) мен формалары олардың қалыптасу заңдылықтарының ең маңыздысы – педагогика тілінде «білім дағды» ретінде көрсетілетін ақыл-ой іс-әрекеті мен түсінікті қалыптастырудың негізгі заңдылықтары туралы ілім. Бұл дұрыс, психологиялық дәлелденген оқытудың теориялық негізі ретінде қызығушылық танытты және әдебиеттерде бұл ілім «ақыл-ой әрекетін қалыптастыру теориясы» ретінде қарастырылады.

Психологияны оқыту әдістемесінде осы аймақтың жетістіктерін пайдалануға бірнеше тәсілдер бар: біріншіден, педагогиканың ЖОО-да практикалық және зертханалық сабақ мектепте сабақ беру үшін студенттермен оқыту әдістемесін өңдеуде арнайы мектеп (факультет бағдары бойынша) өткізуге болады; екіншіден, психология пәнінің өзін теорияға сәйкес оқытады, онда студенттер тәжірибелі психологтың іс-әрекетін немесе қызметін талдау және психикалық құбылысын бағалау бойынша оның әрекетін үш үшіншіден, психология оқытушысы белсенді оқыту әдістерін (психологиялық білім беру соның ішінде аталған концепцияның негізгілерін қолдануға шексіз мүмкіндікке ие. В.И. Оку-танымдық әрекеттің мақсатын қоюдың үш нұсқасын бөліп көрсетеді, олар ерік әсерін анықтайды: 1) оқу-танымдық әрекет мақсатын оқытушы қояды (оқушылармен мүмкін); 2) оқытушы тапсырманы немесе танымдық тақырыпты хабарлайды, осыға танымдық әрекетті жүзеге асыруға болады, сөйтіп, осы негізде оқушы оның мақсатын оқытушымен бірге айқындайды; 3) оқушы өзінің оқу-танымдық әрекетінің мақсатын жұмыс істеумен көрсетеді [2, 14 б.]. Ендеше оқу іс-әрекеті барысында жалпы әлеумет соған орай білім алу негізі де өзгереді. Ол көбінесе адамдардың бір-бірімен пікір алмасу мәселесі келуі мен әңгімелесуі, тілдесуі арқылы жүзеге асады. Осы жерде Л.С. Выготский пікірі бізге ой салады: «адамның белгілі бір жағдайға белсенді кірісуі, оның белсенді құлқы оған жаңаша өмір ұйытқысын енгізеді».

Жас және педагогикалық психологияда оқушыларға білім беру мәселесін те Л.И. Божович, П.Я. Гальперин, В.В. Давыдов, А.Н. Леонтьев, А.М. Матюшкин, С.Л. Г.И. Щукина, П.М. Якобсон т.б. болды.

Зерттеушілердің көбі оқыту процесінің негізгі екі тобын белгілі түрде бөліп көрсете процесінің түрлі мазмұнына немесе оның түрлі компоненттеріне бағыттау негізін деңгейлерін талдап әзірлейді: 1) жаңа білімдерді игеруге бағытталумен сипатталатын әрекет; 2) білімдерге қол жеткізу тәсілдерін игеруге бағытталумен сипатталатын іс-әре қол жеткізу тәсілдерін ұдайы жеткізуге бағытталумен ерекшеленетін өз бетінше білім «Оқыту процесіндегі субъектілердің қарым-қатынасында мағыналардың өзгеруі біріккен мотивтері мен мақсаттарының заңды құрылуына мүмкіндік береді және оларды оқы ескеру біріккен танымдық іс-әрекетті қалыптастыру үшін қажетті шартты жасайды» С.М. Жақыпов[3, 47 б.].

Қазақстандық психологтар С.М. Жақыповтың, Ә. Алдамұратовтың, О.С. Санғылб тері оқыту барысында танымдық іс-әрекетті қалыптастыру мәселесіне арналған.

Психологияны оқыту мазмұны мен формасы арқылы білімді қалыптастыру процесі іс-әрекет нәтижелері мен мағыналарының, мақсаттарының арасындағы байла қатынастары барысында жүзеге асады. Психологиялық сөздікте іс-әрекетке мына береді: бұл – «жеке адамдардың өзара әрекеттестігінің белсенділік жүйесін ұй өндірістегі материалдық және рухани мәдениет объектілерін мақсатқа сәйкес Психикалық іс-әрекетті қалыптастыру мәселесі – аса күрделі, әрі сан қырлы процесс бұрынғы психологияны оқытуды қалыптастыру стратегиясын Л.Ф. Обухов өзінің «Психологиясы» еңбегінде мынадай түрге бөліп көрсеткен[4, 72 б.].

– Л.С. Выготскийдің мәдени-тарихи концепциясы бойынша, жоғары психикалық генезисі (алғашқы шығуы) адамдармен қарым-қатынас негізінде функцияға айналады, іс-әрекеттен функцияға қарай жүреді.

– А.Н. Леонтьевтің іс-әрекет теориясы: қандай да іс-әрекет саналы әрекет си кейіннен қалыптасу негізінде функцияға негізделеді.

– П.Я. Гальпериннің ақыл-ой әрекетін қалыптастыру теориясында жоғарғы психик заттық іс-әрекет негізінде дамиды.

– Д.Б. Эльконин және В.В. Давыдов зерттеулеріндегі оқыту іс-әрекеті конц тұлғаның қалыптасу стратегиясы лабораториялық жағдайда емес, шындық өмірде – з мектеп құру жолымен шешіледі.

– А.А. Бодалев бұл туралы былай деп жазды: «оқуға деген қабілеттілік оқу пәнінің тиісті аймағында материалды талдап қорыту қабілеттілігімен анықталады». Берілген пәнді оқуға қабілеті жетпейтін оқушыда талдап қорыту үлкен күш жұмсау арқылы шешімін табатынын ескертеді.

В.В. Давыдов пен Д.Б. Элькониннің еңбектерінде оқыту іс-әрекеті мынадай компоненттерден тұрады: 1. Оқыту тапсырмасы. 2. Оқыту әрекеті. 3. Бақылау. Осы компоненттер арқылы оқушының психикалық дамуы жетекші рөлді алады. Білім алушының теориялық білімінің шеберлігіне сүйсініп іс қылуын меңгеру («оқи алу – шеберлігі»), болашақтағы ғылымның негізі болады.

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерде кейінгі жылдары оқытудың тиімділігіне әсер етуге арналған әдіс-тәсілдер, принциптер көп ұсынылуда. Психологияда оқыту іс-әрекетті зерттеуде екі негізгі әдіс белгілі:

1. Процесті талдаумен байланысты (С.Л. Рубинштейн, О.К. Тихомиров). Мұнда ойлау процесі экстрioriзациясын ашу тәсілі қаралады;

2. Ойлау әрекетін жоспарлы қарастырудың негізгі идеясы – оларды алдын ала берілген көрсеткіштің негізінде іс-әрекет құрылымын объективті түрде (П.Я. Гальперин) қалыптастырады.

З.И. Калмыкова өзінің «Дамыта оқытудың психологиялық принциптері» деген еңбегінде: «Оқыту – творчестволық акт. Оқу материалдары бірдей екі сыныпта көптеген айырмашылықтар бар. Әрбір жақсы мұғалімнің өзіндік әдістемелері, білімді жоғары дәрежеде меңгеруге тиімді тәсілдері, алдыға қойған мақсаттары болады», – деп көрсеткен. Бұл жерде біз Л.С. Выготскийдің мәдени дамудың соңегенетикалық заңын еске түсіреміз: «Алдыңғы өткен ұрпақтың қолданған мінез-құлық формалары баланың даму процесінде өзіне тиістілері қайталанып отырады. Басқа сөзбен айтқанда, не қабылданса, сол «ішкі» деп аталады, адамдар арасындағы қатынас арқылы әлеуметтік «сыртқы» даму болады». Осы логиканың нәтижесінен біз мұғалім мен оқушының арасындағы оқытуды меңгерудің қайнар көзін іздейміз және үлкендер мен баланың арасын үйлестіріп тұратын оқушының индивидуалдық өз бетінше әрекеттері болады.

Сонымен, Г.А. Цукерманның айтуынша: «Егер мұғалім баланы оқуға үйреткісі келсе, ол оларға тек қана білім беріп қоймай, шеберлік пен дағды да қалыптастыру керек».

Студенттерге берілетін білім танымдық іс-әрекет арқылы берілсе, оның теориялық және практикалық әрекеттерінің маңыздылығы артып, адам танымның жоғарғы интеллектуалдық табиғатына жетеді. А.К. Маркованың көзқарасында А.Н. Леонтьевтің әрекет теориясы негізге алынған, бұл теорияда танымдық іс-әрекет, әрекет құрылымының ішкі сипаттамасы ретінде қарастырылады. Оқыту белсенділігін оқу әрекетінің түрлі мазмұнына немесе оның түрлі компоненттеріне бағытталу негізінде танымдық іс-әрекет деңгейлерінде талданып әзірленді, олар: 1. Жаңа білімдерді игеруге бағытталумен сипатталатын ауқымды оқу процесі; 2. Білімдерге қол жеткізу тәсілдерін игеруге бағытталумен сипатталатын танымдық іс-әрекет; 3. Білімдерге қол жеткізу тәсілдерін ұдайы жетілдіруге бағытталумен ерекшеленетін өз бетінше білім алу процесі.

М.М. Мұқанов өз жұмысында жасөспірімдердің негізгі таным процестері (қабылдау, зейін, ес, қиял, ойлау) мектепке кіргеннен кейін едәуір өзгерістерге ұшырайды деп тоқталған. Л.С. Выготскийдің теориясымен басқа психологтарда бірінші курста адам өміріндегі дағдарыс кезең болып табылады, – делінеді. Бұл жастағы жасөспірімдердің танымдық іс-әрекетінің дамуын педагогикалық психологияның статусында жоспарлаудың мазмұнын 4 кезеңге бөліп қарастыруға болады: [5, 22 б.].

1. Танымдық іс-әрекет аймағы, ойлаудың даму деңгейі – оқыту әрекеті арқылы ақыл-ой әрекетінде ішкі жоспар құру; кәсіби тілдің даму деңгейі – студенттердің жаңа ортаға бейімделуі мен мотивтерін дамытады.

2. Жасөспірімдердің танымдық іс-әрекетіне қарым-қатынастың тигізетін ерекшелігі: құрбылармен араласу арқылы ұжымдық іс-әрекетке, келіспеушіліктерді достық жолмен шешуге үйренеді; педагогпен қарым-қатынасы, оқытушыға деген құрмет; әлеуметтік және этикалық өлшемдерді сақтау.

3. Студенттердің тұлғалық ерекшелігінің аймағы; оқу мотивациясының жеке ерекшеліктері, мектепте тұрақты эмоциялық қалыпты сақтаудың әсері.

4. Студент іс-әрекетіне ЖОО-ның жүйелілік принципінің тигізетін әсері; оқу орны мен оқытушылар туралы, оқытудың маңыздылығы туралы дұрыс сезімнің қалыптасуы арқылы әсер ету.

Қазіргі психологиясының негізгі мәселелерінің бірі – студенттің психикасын дамыту мәселесі. Зерттеулерде бұл мәселені психология ғылымының дәстүрлі анықталған жолдарымен қарастырады: жасөспірімдердің психикалық даму заңдары мен шарттарын жүйелілік бақылау жолдарымен оқыту, тәжірибе жүргізу жолдары арқылы танымдық іс-әрекеттің нақты ерекшеліктері оның жасын бір қалыптасқан жас кезеңінен екіншісіне өткендегі даму кезеңін анықтайтын жолдар көрсетті. Осы жолдар арқылы оқытуда студенттің әрекетін салыстырып және зерттеуден алған нәтижелердің сапасындағы өзгерістер дамудың дұрыс жағын көрсетеді.

Түсініктемелер негізінде психологиялық теория құрылады. Басқа сөзбен айтқанда, адам психикасының дамуын зерттейтін констатациялық серияның міндеттері:

1. Мәселелік жағдайларды шешуді талап ететін тапсырмаларды жасау.
2. Оқытуға дейінгі деңгейін анықтау принципінің сақталуы.
3. Сөздік ой-пікірлердің және көрнекі бейнелердің байланысын зерттеу, бағалау.

Ал 20-жылдардың аяғы мен 30-жылдардың басында балалар психологиясында генетикалық әдістемені пайдаланды (Л.С. Выготскийдің термині бойынша). Онда процестердің туындауларын оқыта келе, танымдық іс-әрекет негізінде жаңа білім құрылымының бағыттарын анықтады. Бұл әдістеме дамыта оқыту мен тәрбие мәселесінде психикадағы жаңа білімді жоспарлаумен, қалыптастырумен маңызды. Әл-Фараби еңбектерінде осы пікірді былай деп қолдайды: «қандай да бір ғылым болмасын, көңілге дербес ерекше мәндерді ұғыну арқылы ұялайды. Бізге осы ерекше мәндердің кейбіреулерін ұғыну ғана жеткілікті, ал қалған көпшілігін сезінудің өзі тиімді. Осы жағдайларды біздің сезіміміз қабылдап, ұғынуымыз жинақталғаннан кейін ғана барып, біздің санамыз өзіне тән рөлді атқара бастайды». Дамыта оқытуды зерттегенде толығымен оқытудың мазмұнын ашатын және қолданылған әдістемелер ұйымдасқан түрде өтуі керек. Бұл Д.Б. Эльконин, Л.С. Выготский, В.В. Давыдов еңбектерінде де көрінеді.

«Біз үшін, – деп жазды Д.Б. Эльконин, – негізгіге алатын – ойдың мәні, онда оқыту өзінің ішкі рөлін ақыл-ойдың дамуынан және ең алдымен, меңгерілетін білім маңыздылығы арқылы көрінеді». Жас ерекшелігіне байланысты оқыту процесіндегі теориялық білімнің мазмұны жетекші іс-әрекет болып табылады.

С.Л. Рубинштейннің пікірінше, «адамның білімі ойлау әрекетімен (абстрактілі, талдап қорыту және т.б.) бірлікте көрінеді. Білім субъектінің танымдық іс-әрекетінің қатынасынсыз туындамайды және танымдық іс-әрекетсіз дәлелсіз болады». Сондықтан да білім, бір жағынан, ойлау әрекетінің нәтижесі ретінде, екінші жағынан, осы нәтижені алған процесс ретінде қарастырылады.

Сонымен қорыта келе, оқыту іс-әрекеттің жүйе ретінде қарастыратын болсақ, қандай болмасын нақты актілері іс-әрекет барысында басталады, мысалы, дүние туралы негізгі көзқарас, оны бейнелеу, кейінен тиянақтау, толықтыру, түзету. Оқыту іс-әрекеттің негізінде берілген білім студенттің есінде ұзақ сақталып, өз нәтижесін көрсете алады.

Әдебиеттер

1. Гальперин П.Я., Кабыльницкая С.Л. Экспериментальное формирование внимания. – М.: Прогресс, 1974, 213 с.
2. Селиванов В.И. Воспитание воли школьников. – М.: Учпедгиз, 1954, 208 с. 3. Жакыпов С.М. Психологическая структура процесса обучения. – Алматы: Қазақ университеті, 2004, 312 с.
4. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. – М.: Роспедагентство, 1996, 372 с.
5. Мұқанов М.М. Жас және педагогикалық психология. – Алматы: Изд-во КазПИ, 1982, 247 б.

Хасанов М.Ш., Петрова В.Ф.

СПЕЦИФИКА ПРЕПОДАВАНИЯ СПЕЦКУРСА «ИСТОРИЯ ФИЛОСОФИИ ДРЕВНЕГО ВОСТОКА»

Сегодня потребность в историко-философском просвещении как способе миропостижения очень важна. Социальный аспект потребности в истории философии определяется тем, что от духовности человека зависит преодоление современного кризиса ценностей. В Стратегии «Казахстан – 2050» Президент РК Н.А. Назарбаев в качестве одного из девяти вызовов современности назвал кризис ценностей цивилизации. Преодолению этого кризиса способствует философия, ибо ее задача: стать подлинным человеком посредством понимания бытия (К.Ясперс). Это в полной мере относится и к спецкурсу «История философии древнего Востока». Так, к ее задачам можно отнести выявление главных предпосылок формирования философской мысли Древнего Востока, уяснение ее взаимосвязи с западноевропейской философской мыслью, изучение наиболее значимых текстов, репрезентирующих основные идеи философии Древнего Востока, осознание актуальности философского наследия древнего Востока в контексте современной культуры. Все это предполагает необходимость овладения студентом любой специальности содержательным минимумом государственного стандарта по философии, в общем, и ее раздела «История философии древнего Востока», в частности, как учебной дисциплины.

Знание этих задач в идеале должно способствовать личностному развитию студента, ибо позволит овладеть рядом компетенций. К их числу можно отнести следующие:

- *инструментальные*:
- владение культурой мышления для изучения истории и логики становления философии Древнего Востока;
- умение в письменной и устной речи правильно и убедительно излагать результаты изучения курса истории философии Древнего Востока.

знаниям нарушается процесс формирования компетенций. Способом, объединяющим процесс формирования ключевых компетенций и их оценивания, является использование компетентностно-ориентированных заданий, которые существенно меняют организацию занятия путем создания специально-организованной деятельности, позволяющей обучающимся раскрыть и показать свои творческие способности. Компетентностно-ориентированные задания направлены на развитие способностей и умений применять полученные знания в различных жизненных ситуациях. Для этого преподавателю необходимо задать проблемную ситуацию, для разрешения которой необходимо искать и тщательно прорабатывать дополнительную литературу. Это поисковая и аналитическая работа, которая развивает способности не получать готовые знания, а добывать их самому. Таким образом, самостоятельно добытые знания не забываются и являются для обучающегося очень ценными, позволяют проявить и развить свои творческие способности. Кроме того, подобная исследовательская деятельность закладывает основу для дальнейшего самоопределения и саморазвития личности [3].

В связи с введением новых подходов в образовании возникла проблема достоверности оценки качества знаний и умений обучающегося, поиска принципиально иного подхода к оцениванию, который способствовал бы индивидуализации учебного процесса, повышению учебной мотивации и самостоятельности в обучении. Существуют различные подходы к оцениванию знаний обучающегося, но в соответствии с условиями Болонского процесса качество образования оценивается критериями международных образовательных стандартов. Таким инструментом сопоставления результатов процесса обучения в условиях различных систем образования, программ и квалификаций являются кредитно-зачетные системы.

В.С. Мерлин подчеркивал, что «необходимо управлять не только умственными действиями, но и мотивами приобретения знаний», иначе приобретение знаний будет иметь характер неосознанного, механического процесса. Основопологающим компонентом мотивации учебной деятельности обучающихся является не только изменение структуры учебного процесса, но и введение новых технологий обучения и оценивания результатов [4].

И, наконец, адекватной оценке знаний обучающегося наиболее соответствует не только критериально-ориентированный подход, но и нормоориентированная интерпретация, когда результаты студента сравнивают не с результатами других студентов, а с некоторым установленным стандартом. У нас до сих пор идет ориентация на студента, показавшего лучшие результаты, то есть акцент делается на то, насколько он лучше или хуже других справился с контрольными заданиями. А важно определить, насколько каждый студент улучшил свой личный результат, насколько он «продвинулся» с первоначальной «точки», что способствует его дальнейшему саморазвитию и стимулирует к обучению. Нормоориентированное оценивание широко применяется при проведении независимой оценки знаний на Интернет-экзамене и т. д. [1].

Наш университет, несмотря на выше обозначенные недостатки, находится в постоянном поиске путей совершенствования системы мониторинга результатов обучения. Систематически проводится работа по поиску новых форм и методов контроля, повышению качества контрольных материалов, компетентностно-ориентированных вопросов и заданий.

Литература

1. Мартыненко О.О., Садон Е.В. Мониторинг формирования компетенций как важнейший инструмент управления образовательным процессом вуза. [Электронный ресурс]. Режим доступа: bp.vvsu.ru/UserFiles/File/bp/publication/article12.doc
2. http://eyeecenter.com.ua/teach/trans/1_6.htm
3. Мастерская: Компетентностно-ориентированные задания как способ оценивания ключевых компетенций обучающихся. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://novargym.smartlearn.ru/course/view.php?id=72>
4. Маряшина И. В. Традиционная и инновационная системы оценки качества знаний и умений учащихся: пути обновления, новые подходы, принципы. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/2963-2012-05-30-09-29-31>

Бердібаева С.Қ., Токсанбаева Н.Қ., Жұбаназарова Н.С., Файзуллина А.К.

БІЛІМДЕР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІҢ БІРІ ОҚЫТУДЫҢ КРЕДИТТІК ЖҮЙЕСІНДЕГІ СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫ

Білімдер саласына кіргізілген оқытудың кредиттік жүйесі әлемдік тенденциялар негізінде ұлттық білімдер жүйесін реформалау арқылы бірыңғай халықаралық өзара сынақ жүйесін жасау мақсатында және студенттермен, оқытушылармен, мамандармен академиялық алмасу, алған дипломдардың конвертациялануы, әрі олар отандық және халықаралық еңбек нарығында сұранысқа ие болу үшін осы жүйеге ендік. Оқытудың кредиттік технологиясы ҚР Халықаралық Ұлттық білімдер

бағдарламасын жасауға негіз болады, әлемдік деңгейге шығуға көмектеседі. Білімдер технологиясының негізіне академиялық білімдер кредитін жалпы бірыңғай еуропалық стандарт ретінде қалыптастыру жүйесі алынады.

Оқытудың кредиттік жүйесінің негізгі артықшылығы студент өздігінен жұмыс жасауға үйренеді, соның қажетті екенін ұғынып, бұрынғы дәстүрлі әдістерден бәріміз ажыраймыз. Оқыту демократиялық сипатқа ие болды, ашық оқыту жүйесі қалыптасып, жастардың білімге тең құқылы жолы басталып, кәсіби элита қалыптасуда.

Оқытудың кредиттік жүйесі білімдер саласында унифициланған білім беруден вариативті білім беруге өтуді, «білім», «ептілік», «дағды» атты педагогикалық дрессуралардан оқытушылардың жоғары мектеп центризмінен студент оқушы центризміне бағдарланған санаға, мәдени-тарихи педагогикаға өтуге мүмкіндік беруде. Оқытудың кредиттік жүйесі білім беру саласын индивидуалдылықты социализациялау институтына айналдырды, білімдер саласын адамды индивидуалды даму траекториясын іздейтін әлеуметтік институт ретінде қалыптастыруға жол салды.

Кредиттік технология оқытуды индивидуализациялау негізін береді, таңдау сипатына ие. Біз айтайық деп отырған мәселе осы оқытудың кредиттік жүйесінде студенттің өзіндік жұмысы (СӨЖ) қалай орындалады, оның негізі неде деген сұрақтар болып отыр. ОКТ артықшылықтары көп, соның ішінде СӨЖ-қа байланысты келсек, аудитория мен СӨЖ-н рационалды арақатынасы орнайды, студенттерде өзіндік дамуға, өзіндік білімге деген қабілеттер жасалады, студенттерді білімдерді өз бетінше творчестволық меңгеру қажеттіліктері мен дағдыларға әкеледі.

Кредиттік технология оқытушылардан творчестволық дамуды талап етеді, силлабустарда студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыру жоспары мен ұсыныстары болуы керек, олар әрі модульдарға бөлінеді, осы СӨЖ негізінде жасалған тапсырмалар СӨЖ әрі қарай жетілдіріледі. СӨЖ -да студенттердің өзіндік жұмыстары біршама жеңілденіп, сапалы жетілдіріліп, білім тығыздығы жоғарылайды, кез келген пәнді игере алатын мүмкіндік өседі, практикалық дағды мен практикалық интеллект дамиды.

СӨЖ оқу әдістемелік модульмен қамтамасыз етілуі керек: ол тақырыбы, жоспары, оның қысқаша аннотациясы, тексеру сұрақтары, әдебиеттер. Кез келген пәнді игеруде студенттің өзіндік жұмысты орындау мен оны жасай алу қабілеті маңызды. СӨЖ студенттің жұмысын: индивидуализациялайды, студентте үнемі өзі үшін өзіндік білімге деген ішкі қажеттілік пен мотивация қалыптасады, ал оны оқытушылар мен университет жүйесі қалай ұйымдастырады, соған жетеді ол екінші маңызды мәселе.

СӨЖ де доминант болатыны ол студенттің сол пән бойынша арнайы мәтіндермен жұмыс жасауы, ғылыми және арнайы журналдарды оқуы, рецензиялар, тезистер, резюмелер, рефераттар құрастыра білуі, солардың негізінде ғылыми реферат жазуы, курстық жұмыс, дипломдық жұмыс, диссертациялар жазу қабілеті қалыптаса береді.

Мұндай коммуникативті тапсырмаларды орындау СӨЖ да рөлдік ойындар ретінде, диспуттар, экскурсия, тренингтер жүзінде жүзеге асырылады. СӨЖ сағат бөлінді, аудиториялық түрде өтеді ал сол СӨЖ нәтижелі болуының негізі осы СӨЖ-де жатыр. Силлабустағы пән бойынша берілген әрбір тақырыпқа студент өз бетінше СӨЖ негізінде дайындалады, ол өз бетінше әрбір тақырыпқа реферат, әңгімелесу, дискуссия т.б. түрлерінде дайындалады.

СӨЖ-де берілген тапсырмалар студенттерді творчестволық белсенділікке шақыра алатындай болуы керек. СӨЖ студенттерде текстер, терминдер, ғылыми ұғымдар бойынша талап етілетін қажетті информацияларды табуға, іздеуге, оны түсінуге әкеледі, қабылдай алуға, сол тапсырмалар бойынша өзі жоспар, тезис, реферат, баяндама, мақала, аннотациялар құра алу дағдысына деген практикалық теориялық ойлау қабілетін дамытады. СӨЖ студенттің интеллектуалды деңгейін көтереді.

СӨЖ берілген тапсырмалардың творчестволық сипаты студенттерде өз ойын айта алатын, өз ойын тұжырымдай алатын ойлау әрекеті мен ғылыми ойлай алу икемділігіне әкеледі. СӨЖ арқылы нарықта өзін бәсекеге қабілетті етіп дайындауға мүмкіндік алуы керек. Силлабустағы СӨЖ әрбір студенттің индивидуалды білім траекториясын бере білуі керек, соған оқытушы өзі бәсекеге қабілетті болуы мағыналы болып табылады. Өл үшін оқыту мен тәрбие процесіне жаңа творчестволық бағдар мен бағытты дамыту керек.

СӨЖ арқылы студентте информациялық технология дамытылады, оны әдеттегі күнделікті өміріндегі іс-әрекетке айналдырады. Әлемдік білімдер жүйесімен интеграциялану үшін ОКТ меңгеріп, жетілдіріп, өзіміз де өзгеруіміз керек. Білім сапасын көтерудің бір негізі ол ОКТ. Осы кредиттік технология оқу тәрбие жұмысын ұйымдастыруда оған кредиттік сағат негізіне төмендегілер қамтылған: академиялық адалдық, еркіндік, таңдау еркіндігі, тазалық (прозрачность). Білім субъектілерін, оқытушыны да, студентті де позитивтілікке әкеледі.

Сенім (кредит) принципі мінез-құлықтың Этикалық кодексін, профессионализмді, маманның креативтілігін, біліктілігін қалыптастырады, ал оны ертенгі нарықтағы жұмыс беруші қатты бағалайды. Оқытушыға білікті болу аз, ол бәсекеге қабілетті болуы керек, үнемі өзін дамытып

отыруы керек. СӨЖ студент индивидуалды жұмыс істеу стиліне, таңдау траекториясын алуға ие болады. Психологиялық тұрғыдан студент терең білімді аудиторияда емес, осы өзіндік жұмысты жасауда алады дегенді үнемі айтылады.

СӨЖ негізінде орындалатын СОӨЖ (offise hours) бірлескен жұмыста бірлескен диалогты танымдық процесс орнайды, екі функция орындалады консультативті және тексеруші, СӨӨЖ дейінгі индивидуалды жұмысты СӨЖ жасап келеді, ендеше СӨЖ мәні СОӨЖ жоғары болады. СОӨЖ ол ойындар, тренингтер. Диспуттар, экскурсиялар, презентациялар, клубатар, тестер сонымен қатар кейс құрастырылады.

Студенттің информациялық пакетінде силлабус, индивидуалды жұмыс жоспары, информациялық технологиялар пакеті, СӨЖ, СӨӨЖ тапсырмалары, жоспарлары бәрі болуы керек. Кейсте СӨЖ үшін, практикалық семинар сабақтары, СОӨЖ үшін әрбір тақырып бойынша әдістемелік, ұсынылатын ұсыныстар, көмекші құралдары болуы керек. Силлабуста студент үшін қажетті барлық материал толық болуы керек, оны оқытушы жаңаша, кредиттік технология талабымен, индивидуалды жасауы керек, индивидуализация принципі тек студент үшін ғана емес оқытушы үшін де ең қажеттісі.

ОКТ оқыту сапасын көтерудің, студенттің творчестволық дамуын қамтамасыз ететін стимулы болуы керек және ертең нарықта бәсекеге қабілетті маман жұмыс табу үшін «негізгі қағазы-визитная карточкасы» болуы керек. СӨЖ студент өзі жасайтын, оқытушы қатыспайтын индивидуалды творчестволық танымдық жұмыс, өз бетінше іздену, оқу, жетілу, даму, интеллектуалды деңгейді көтеру, уникалды адам болуға дайындық негізі болып табылады.

Мәтінмен, терминдермен СӨЖ қажетті информацияларды бөліп алуға оларды жалпылауға, оны жоспар типінде, аннотациялар, тезистер қайта айтып беру формасында жазбаша және ауызша формада бере алуға ептіліктерді қалыптастырады. Индивидуалды дайындық сөздік пен анықтама беретін сөздікпен, терминдермен жұмыс жасау кәсіби білімдерді кеңейтуге және интеллектуалды деңгейді көтеруге мүмкіндік береді. Творчестволық сипаты бар әртүрлі тапсырмалар ойлау дағдыларын қалыптастырады.

Өзіндік жұмыс оқу процесінің сапасын интеграциялы бағалаудың маңызды факторы, білімнің терең болуына әсер етеді. СӨЖ студенттің өзіндік дамуы, өзіндік білімі және оны жетілдіруге деген қажеттілікті қалыптастырады. СӨЖ барысында студент оқу процесіндегі белсенділікке келеді, білікті болады, белсенді қатысушысы болады, еркін сыни ойлау алу қабілетін игереді, өз позициясын аргументациялауға, өз ойын жеткізуге, оны дәлелдеуге, қорғауға, инициативаны дамытуға келеді.

Осының бәріне бағыт пен бағдар болатын, негіз болатын оқытушы өзі де креативті, бәсекеге қабілетті, индивидуализацияланған, творчестволы болуы керек. Мысалы СӨЖ алу тәсілдері: жобалар қазу, реферат қорғату, ауызша сауалнама, жазбаша жұмыс, тренинг, дөңгелек үстел, дискуссия, экскурсия, өздерін және басқаларды бағалауы, шығарма, олимпиадаға дайындау т.б.б.

ОКТ жетілдіру үшін университетте психологиялық қызмет ұйымдастырылып, соның негізінде тренингтер студенттерді индивидуалды жұмыс жасауға үйретеді, егер оқытушының шамасы жетпесе (ақылы), мысалы «Мен кімін?», «Өзімде сенімділікті қалай қалыптастырам?», «Индивидуалдылық», «Өзіндік презентация», «Креативтілік және мен», «Нарық және білім сферасы және ондағы менің рным», «Өзіммен диалогқа түсу» т.с.с.

Халықаралық интеграциялық процестер білімдер жүйесінде білімдерді адекватты және эквивалентті өлшеу жүйелерін кіргізуді қажет етеді. Кредиттік технология ол білім беру технологиясы ол өзіндік білім алу деңгейін индивидуализация негізінде білімдерді творчестволық меңгеруді жоғарылатады. Білім беру траекториясын таңдау сипатында ұйымдастырады, білім көлемін кредиттер түрінде есептейді. Кредиттік технология бәрінің жұмыс істеуін талап етеді оқытушы да қушы да. Оқытудың кредиттік жүйесі оқу-әдістемелік, ғылыми зерттеу материалды техникалық аспаға, оқытушылардың квалификациясына, оқу процесіндегі информацияларға ішкі менеджмент, аржыландыру принциптеріне жоғарғы талаптар қояды.

Студенттердің танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру мен басқару үшін арнайы оқу комплекстерін асау керек. Әлемдік білімдер кеңістігіне интеграциялану мақсатына байланысты Қазақстан 11 прельдегі 1997 жылғы «Еуропалық аймақта жоғары білімге қатысты квалификацияны мойындау (ралы)» Лиссабондық конвенция принциптерін мойындады (13 декабрь 1997 Назарбаев Н.А.). лайда ол білім берудің ұлттық жүйесін әлемдік стандарттарға сай халықарлық тазалықты жету ақсатында модернизациялау мен реформалауды талап етеді және студенттер мен оқытушылардың академиялық мобильділігін қамтамасыз етеді. Студенттер білім беру процесін индивидуалды оспарлай алады.

Кредиттік оқу жүйесі өзіндік білім алу деңгейін, индивидуализация негізінде білімдерді творчестволық меңгеруді жоғарылатады, білім траекториясын таңдау сипатын қамтиды, кредиттер рінде оқу процесін регламентациялайды. Өзіндік жұмыс оқу процесінің сапасын интегралды бағалайды алынған білімдердің тереңдігіне әсер етеді студентте өзіндік білім алуға, өзіндік дамуға жеттіліктерді дамытады, өзіндік жұмыстың арқасында оқу процесіне белсенді қатысады, еркін

сыни ойлау дағдысын меңгереді, өз позициясын қорғауға үйренеді, инициативаны дамытады. Оқытушы тек білім ғана бермейді студенттің танымдық іс-әрекет процесін ұйымдастырады. Бірлескен іс-әрекетті бірлескен диалогты танымдық іс-әрекетті, оқытудың еркіндігін қамтамасыз етеді, нарық экономикасына сәйкес келеді.

Кредиттік технология бойынша оқу-әдістемелік комплексті құрастыру, жаңа білім беру технологиясына өту сапалы жаңа ұрпақты оқу жоспарлары мен программаларды жасауды талап ететді. Кредиттік технология оқытудың индивидуализациясына білім траекториясының таңдамалы сипатына сүйенеді, универсалдылығы сол пәндер блогы бойынша кіші оқу жоспарын құру, элективті курстар таңдау, студент сәтті оқыса кредиттерді мерзімінен бұрын тапсырып курстан курсқа тез өтеді.

Индивидуалды дайындық сөздік пен анықтама беретін сөздікпен, терминдермен жұмыс жасау кәсіби білімдерді кеңейтуге және интеллектуалды деңгейді көтеруге мүмкіндік береді. Творчестволық сипаты бар әртүрлі тапсырмалар ойлау дағдыларын қалыптастырады.

СӨЖ бойынша сұрақтар типтік оқу бағдарламасына және оқытылатын оқу пәнінің мазмұнына сай болуы керек. СӨЖ өткізу формасы, мерзімі, арнайы дайындалатын әдебиеттер керек. Кафедраларда СӨЖ қабылдау графигіне сәйкес СӨЖ-ге арналған әдістемелік нұсқау болуы керек. Қорыта келе келесі ұсыныстарды беруге болады:

1. Оқытудың кредиттік технологиясы критерийлері негізіндегі СӨЖ және СОӨЖ туралы кафедралар мен факультет деңгейінде ғылыми әдістемелік семинарлар ұйымдастыру.

2. Оқытушылар СӨЖ үшін ғылыми әдістемелік кешендер негізін жасау

3. Кафедраларда тек СОӨЖ ғана емес СӨЖ қабылдау кестесі мен тәртібін жетілдіру.

4. СӨЖ қатысты бәріне ортақ формаларды қайталамай ерекше бәсекеге қабілетті негізге құрылған формаларды қабылдау мысалы экскурсия, тақырып бойынша студенттердің презентациясы т.б.

5. Студенттің информациялық пакетін жасау: силлабус, индивидуалды жұмыс жоспары, информациялық технологиялар пакеті, СӨЖ, СОӨЖ тапсырмалары, жоспарлары бәрі болуы керек. Кейсте СӨЖ үшін, практикалық семинар сабақтары, СОӨЖ үшін әрбір тақырып бойынша әдістемелік, ұсынылатын ұсыныстар, көмекші құралдары болуы керек.

6. Кредиттік технология оқытуды индивидуализациялау негізін береді, таңдау сипатына ие. Сондықтан да СӨЖ тапсырмаларын студент соның ішінен өзі таңдауы керек ол үшін СӨЖ-дің көптеген кешенді варианттары болуы керек.

7. Кафедра мен студенттер электронды коммуникация орнатуы керек. Уақытты үнемдеуге байланысты электронды пошта арқылы қарым-қатынасқа түсу.

8. Кафедраларда студенттер үшін сайт ашу ол сайтта кафедрада қорғалған барлық ғылыми жұмыстар және студенттер өткізген СӨЖ, СОӨЖ тапсырмаларының электронды версиялары қамтамасыз етіліп, сол арқылы студент электронды консультация негізін алуы керек.

9. Аудиториялық сабақтың көлемі азайтылып, студенттің өзіндік жұмысына басқа мәнді статус беріледі, оған көп сағат бөлінеді. Студенттердің өзіндік жұмыстары белсендіріледі, маңыздандырылады, оқу материалдарды бекітіледі, кеңейтіледі. Студенттер СӨЖ арқылы жаңа кәсіби білімдерді меңгереді, креативтілік пен интерактивтілігі дамиды, практикалық дағдыларды қалыптастырады.

10. СӨЖ ғылыми жұмыспен жұмыс жасай алуы, ғылыми әдебиеттер мен информациялық ресурстармен жұмыс жасай алу ептілігін дамытады. СӨЖ дәстүрлі формаларынан тыс оларды іскер ойындарға, пікірталастарға, студенттік жұмыстарды оздері рецензиялай алуға, глоссарийлер құруға, ғылыми талдауларды дайындау мен жазуға дайындықтарды жасап сол арқылы теориялық практикалық ойлау жүйесі қалыптасады.

Әрине СӨЖ рөлін арттыру үшін қазіргі жаңа педагогикалық менеджмент талап ететін әдістемелік қолдау көрсетумен шарттануы керек. Оқу әдістемелік кешендер жаңаша творчестволық ықпалда жасалып, онда барлық параметрлер толық берілуі керек. Мысалы силлабуста тек әдебиеттер ғана емес қазіргі уақыт талабына сай интернет көздері, тексеру сұрақтары, тапсырмалар, консультация графиктері берілуі керек, ол студенттердің танымдық іс-әрекетін жетілдіреді.

11. СӨЖ деңгейінің күрделі болуы ол оқытылатын курстарға сәйкес болуы керек, соның негізінде СӨЖ мақсатты бағыттылығы анықталады. Мысалы 1-2-курстарда СӨЖ лекция мен семинар сабақтарында алынған білімдерді бекіту мен кеңейтуден тұрады келесі СӨЖ формасын ұсынуға болады:

1. Қандай да бір ұғым бойынша эссе тұжырымдама жазу.

2. Тақырып бойынша 1-2 бет қысқа түрде әдебиеттерге жазбаша талдау (обзор) жазу, ұсынылған тақырып бойынша әдебиеттерді қосымша ретінде алып қарастыру, интернетті пайдалану.

3. Глоссарий жазу берілген тапсырмалар бойынша терминдер мен түсініктерге қысқаша түсініктеме беру, кроссвордпен алмастыруға болады.

Қоғарғы курстарда студенттердің творчестволық потенциалын дамытатын және кәсіби ыларын тарататын СӨЖ берілу керек, олар индивидуалды немесе топтық бола алады.

1. Презентация. Студент презентация жасау үшін белгілі бір тақырыпты алады, соның өзінің ауын, оны не түсінгенін не түсінбеген аспектілерін көрсетеді. Презентацияға берілетін уақыт 8-10 уттан аспайды, презентация тақырыпты қаншалықты аша алды, қандай проблеманы көре алды, даушылардың профессионализмін көтеруге қызығу дәрежесін қаншалықты бере алды сонымен ланады.

2. Іскер ойындар. Болашақ кәсіби іс-әрекеті үшін жасалатын рөлдік немесе командалық болады. де үйге берілгендер кітапханада аяқтауды талап етеді.

3. Накты оқу ситуациясы, студенттер сол проблеманы өзі қалай түсінеді, көреді сол сұрақтарға ап береді.

4. Топтық жоба топта 4-5 студенттен болады, әрбір топ өз жобаларын жасайды, бір бірімен ыстырылып, талданады.

Осыған байланысты СӨЖ оқу стандарттарына сәйкес жүргізу үшін оқытушылар мен оқу ішіліктері келесі жағдайларға назар салуы керек:

СӨЖ орындауға студенттердің мотивациясына негізделген олардың өзіндік дамуларының арғы дәрежесін қалыптастыру; курсы мен мамандығына байланысты студенттердің СӨЖ тиімді парлау мен ұйымдастыру; оқытушының консультациялық әдістемелік рөлін күшейту мен сендіру; студенттерге информациялық және әдістемелік қолдау беру, компьютерлік нологиялар және интерактивті әдістерді қолдану; оқытушы мен студенттің арасында сенімді ытерлық қатынасты орнату.

12. Кредитті рейтингті бақылау ол студенттердің өзіндік жұмыстары үшін стимул болып ылады, еліміздегі білімдер жүйесін реформалау процесі, яғни кредиттік оқыту жүйесі оқытушылар студенттердің түпкілікті өзгерулеріне, жаңа әлемдік стандарттарға бейімделуге әкеледі.

Студенттер мен оқытушылардың эвристикалық іс-әрекеті мазмұны мен маңызы өзгереді, себебі истикалық іс-әрекетті ұйымдастыру оқу процесінде доминанттық рөл алады, тұтас динамикалы іссіз оқу процесін студенттердің ізденуші эвристикалық іс-әрекетіне бөлу, оқу мотивациясын ырылатады, негізінен ішкі және сыртқы мотивацияға екпін жасалады, студенттердің танымдық іс- кетінің дамуы педагогикалық-психологиялық проблемаларды олардың негізгі шарттары мен ымдық белсенділіктерін қалыптастыру жолдарын бекітуге негіз болады.

Әдебиеттер

1. Байденко В.И. Болонский процесс: структурная реформа высшего образования Европы. – М., 2003. – 127 с.
2. Далебаев Ж., Асанов Н.А. и др. Формы контроля знаний обучающихся в магистратуре на основе кредитной нологии. – Алматы: Казак университеті. – 2003.
3. Европейская система перевода кредитов (ЕСПК): Руководство для пользователей. – Алматы: Казак университеті. 3. – 64 с.

Веревкин А.В., Лифанова Т.Ю.

ФОРМИРОВАНИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И МЕДИАГРАМОТНОСТИ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ

Последние десятилетия XX века отмечены событиями, существенным образом трансформи- вавшими современную социокультурную реальность. Речь идет об активном вхождении в жизнь ыщества новейших информационных технологий, произошедшем в результате бурного развития ыники. Информационные процессы, происходящие в современном обществе, представляют собой ы просто компонент социальной реальности, обладающий новыми чертами или возможностями, а ытегральный социальный объект, тесно вплетенный в структуры и процессы на всех уровнях. ыформационная составляющая становится не только инновационной особенностью различных сфер ызни общества, но и поэтапно превращается в новую детерминанту социально-экономического, ылитического и культурного развития.

Именно информационные ресурсы становятся главным средством повышения эффективности ыизводства, укрепления конкурентоспособности как на внутреннем, так и на мировом рынке. ыстепенно сформировавшаяся развитая инфраструктура, обеспечивающая создание достаточных ыформационных ресурсов и относительно свободный доступ к ним, порождает необходимость учета ыи оценке уровня развития общества новых параметров. Прежде всего, это количественные ыаметры, отражающие уровень развитости информационной инфраструктуры и индустрии: ыличество компьютеров, количество подключений к Интернету, количество мобильных и

Ғылыми басылым

**II ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ АЯСЫНДАҒЫ
«ЖОО БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНЫҢ МЕНЕДЖМЕНТІ» атты
ғылыми-әдістемелік конференция материалдары**

10 сәуір 2015 жыл

ИБ №8129

Басуға 03.04.2015 жылы қол қойылды. Формат 60x84 ¹/₈.

Көлемі 17,1 б. т. Тапсырыс №717. Таралымы 81 дана.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.